

Katowice 07.02.2024

Prof. dr hab. Waldemar Wojtasik
Instytut Nauk Politycznych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

Ocena osiągnięcia naukowego pod tytułem: „*Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy (1991– 2019)*”, Wydawnictwo Naukowe FNCE, Poznań 2023, ss. 406, ISBN 978-83-67372-97-8 oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego w postępowaniu habilitacyjnym Pana dra Pawła Pietnoczki.

Niniejsza recenzja sporządzona została w związku z decyzjami Rady Doskonałości Naukowej i Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Polityce i Administracji Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, o powołaniu mnie w skład komisji w postępowaniu habilitacyjnym dra Pawła Pietnoczki, w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oraz wyznaczeniu mnie na recenzenta. Jest sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2021, poz. 478 z późn. zm.).

1. Sylwetka Habilitanta

Pan dr Paweł Pietnoczka tytuły zawodowe magistra filologii w zakresie filologii ukraińskiej, uzyskał w 2002 r. na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, natomiast magistra politologii w 2003 r. na Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Ten drugi na podstawie pracy pt. *Transformacja systemu politycznego na Ukrainie*, której promotorem był dr hab. Grzegorz Janusz.

Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce został Habilitantowi nadany uchwałą Rady Wydziału Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie,

W 2010 r., na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Ewolucja systemu partyjnego Ukrainy*, której promotorem był dr hab. Grzegorz Janusz a recenzentami dr hab. Walenty Baluk (Uniwersytet Wrocławski) i prof. dr hab. Edward Olszewski (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej).

Przebieg pracy zawodowej Wnioskującego jest związany od 2003 r. z Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, w którym od 2020 r. jest zatrudniony w Instytucie Nauk Politycznych na stanowisku adiunkta.

2. Ocena osiągnięcia naukowego w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2021, poz. 478 z późn. zm.).

Po uzyskaniu stopnia doktora dorobek publikacyjny Habilitanta obejmuje: dwie monografie, trzy redacje naukowe monografii zbiorowych, tzn. całość rozdziałów w monografiach, piętnaście artykułów naukowych, w uznanych polskich czasopismach (z których aż 7 ukazało się w indeksowanym w bazie Scopus *Przeglądzie Wschodnioeuropejskim*). Zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym, oceniany dorobek należy ocenić jako dobry, choć rzuca się w oczy brak publikacji w renomowanych wydawnictwach zagranicznych. W zamyśle publikacyjnym widać zarówno systematyczny rozwój naukowy jak i świadome zarządzanie swoją karierą akademicką, ukierunkowaną na eksplorację problematyki ukraińskiej. Co szczególnie warto podkreślić, w latach 2016–2017 był inicjatorem międzynarodowego projektu badawczego „25 lat niepodległości Ukrainy – próba bilansu” realizowanego przy współpracy z Instytutem Państwa i Prawa im. W. M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. Jego wyniki zostały zaprezentowane podczas Międzynarodowej Konferencji Naukowej „25 lat niepodległości Ukrainy – próba bilansu”, która odbyła się w dniach 6–7 października 2016 roku w Olsztynie oraz opublikowane w wydanej rok później monografii wieloautorskiej „*Ukraina. 25 lat na drodze niepodległości*”. W 2018 r. na zaproszenie Instytutu Państwa i Prawa im. W. M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy realizował projekt „*Політичні партії і громадські рухи в перехідних суспільствах: політико-правовий та історико-правовий аспекти*”. Wyniki badań ukazały się we współredagowanych materiałach konferencyjnych *Політичні партії і громадські рухи в перехідних суспільствах: політико-правовий та історико-правовий аспекти*, Instytutu держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України, Київ 2018. Część prowadzonych badań Pan Paweł Pietnoczka podjął z finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki działania naukowego

„Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy w okresie niepodległości” w ramach konkursu MINIATURA 3. Od 2023 r. jest również wykonawcą w realizacji projektu badawczego pod kierownictwem dra hab. Macieja Hartlińskiego, prof. UWM, pt. „Political Leadership in Central and Eastern Europe after 1990. Democratization – Political parties – Elections”.

Jako osiągnięcie naukowe, określone przez przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, (Dz.U. 2021, poz. 478 z późn. zm.), Habilitant wskazał monografię „*Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy (1991– 2019)*”, Wydawnictwo Naukowe FNCE, Poznań 2023, ss. 406. Mieści się ono w obrębie dyscypliny nauki o polityce i administracji, jest oryginalne i spójne pod względem przedmiotu innych badań. Głównym problemem badawczym pracy było zbadanie stanowiska ukraińskich partii politycznych wobec polityki zagranicznej niepodległej Ukrainy. Jak to robi się w podobnych pracach, czasem badań objęto okres zamykający się istotnymi wydarzeniami: uzyskaniem niepodległości przez Ukrainę w 1991 r. oraz elekcjami prezydencką i parlamentarną z 2019 r. Dla klarowności prowadzonego wywodu Autor we Wstępie (s. 14) postawił następujące hipotezy badawcze: 1. Wiodące ukraińskie partie polityczne dokonały odmiennych wyborów w zakresie określenia głównego kierunku polityki zagranicznej; 2. Partie lewicowe za priorytet polityki zagranicznej Ukrainy uznawały integrację z Rosją oraz innymi państwami WNP; 2. Partie prawicowe i centroprawicowe jako główny kierunek polityki zagranicznej uważały integrację z Zachodem – zacieśnienie współpracy z UE, USA oraz NATO; 4. Partie centrowe i centrolewicowe akcentowały potrzebę jednoczesnej integracji z państwami WNP oraz państwami i organizacjami Zachodu; 5. Euromajdan oraz rosyjska agresja – aneksja Krymu, wszczęcie wojny na Donbasie – znacznie wpłynęły na wzrost poparcia ukraińskiego społeczeństwa dla integracji Ukrainy z UE i NATO; 6. Po Euromajdanie ukraińska scena polityczna została zdominowana przez partie prozachodnie. Niestety nie umieszczono odpowiadającym im pytań badawczych.

Zasadnicza część pracy składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy zatytułowany (wg mnie niezbyt szczęśliwie) *Terminologia* opisuje najważniejsze stosowane w monografii pojęcia: partii politycznej i jej elementów składowych, funkcje partii, oraz typologie partii politycznych z uwzględnieniem tych, które funkcjonują w Ukrainie. W przypadku przedstawionych typologii mam pewne wątpliwości, czy zarówno te z literatury zachodniej jak i miejscowej trafnie klasyfikują byty partyjne obecne w ukraińskim systemie partyjnym. Jak mi się wydaje, szczególnie odwołanie do

pojęcia lewicowości i prawicowości może nie być do końca adekwatne. W tym rozdziale omówiono także pojęcie polityki zagranicznej, z określeniem typologii jej celów, środki i metody oraz funkcje i uwarunkowania przyświecające jej prowadzeniu. Ta część monografii w sposób czytelny określa zarówno cel badawczy jak i oczekiwane efekty przeprowadzonych badań. Nie pozostawia także wątpliwości co do kompetencji metodologicznych i orientacji teoretycznej Autora.

W kolejnej części monografii pt. *Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy w latach 1991–2004 – między integracją a dezintegracją „bratnich narodów”* spriorytetyzowano założenia z zakresu polityki zagranicznej najważniejszych partii politycznych funkcjonujących na scenie politycznej Ukrainy, w latach przypadających na okres pomiędzy ogłoszeniem niepodległości a wyborami prezydenckimi i pomarańczową rewolucją w 2004 roku. Stratyfikacja ugrupowań partyjnych wobec problemów polityki zagranicznej została sporządzona w oparciu o podział na partie lewicowe – Komunistyczna Partia Ukrainy, Socjalistyczna Partia Ukrainy, Chłopska Partia Ukrainy, Postępowa Socjalistyczna Partia Ukrainy; centrowe i centrolewicowe – Socjaldemokratyczna Partia Ukrainy (zjednoczona), Partia Ludowo-Demokratyczna, Partia Zielonych Ukrainy, Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Hromada”, Partia Regionów, Agrarna Partia Ukrainy, Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Ojczyzna” oraz partie prawicowe i centroprawicowe – Ludowy Ruch Ukrainy, Ukraińska Partia Republikańska, Partia „Reformy i Porządek”, Ukraińska Partia Ludowa. Jak już wcześniej zaznaczyłem nie do końca zgadzam się z zaprezentowaną koncepcją podziału, ale z drugiej strony doceniam autorski zamysł Pana dra Pawła Pietnoczki w tym względzie.

W *Pozycja partii politycznych wobec polityki zagranicznej Ukrainy w latach 2005–2013 – dylematy kierunku integracji* skupiono się na badaniu stosunku partii wobec polityki zagranicznej Ukrainy w okresie przypadającym pomiędzy pomarańczową rewolucją i Euromajdanem. Podobnie jak w poprzedniej części priorytety polityki zagranicznej zostały omówione po dokonaniu reklasyfikacji ugrupowań na lewicowe – Komunistyczna Partia Ukrainy, Socjalistyczna Partia Ukrainy, Postępowa Socjalistyczna Partia Ukrainy, centrowe i centrolewicowe – Partia Regionów, Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Ojczyzna”, Partia Ludowa, Socjaldemokratyczna Partia Ukrainy (zjednoczona) oraz prawicowe i centroprawicowe – Związek Ludowy „Nasza Ukraina”/Partia Polityczna „Nasza Ukraina”, Ludowy Ruch Ukrainy, Ukraińska Partia Republikańska „Sobór”, Ukraińska Partia Ludowa, Partia „Reformy i Porządek”, UDAR (Ukraiński Demokratyczny Sojusz

na rzecz Reform) Witalija Kliczki, Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Swoboda”. W tym rozdziale na podkreślenie zasługuje wyabstrahowanie wśród partii lewicowych jednoznacznego ciążenia w kierunku wschodnim, które objawiało się poprzez postulaty zacieśnienia zawiązków z Rosją i Białorusią oraz sprzeciw wobec członkostwa w NATO i UE (s. 295)

Kończący zasadniczą część pracy rozdział piąty *Ukraińskie partie polityczne a polityka zagraniczna Ukrainy w latach 2014–2019 – europejski i euroatlantycki wybór* Autor poświęcił pozycji partii wobec polityki zagranicznej zajmowanej w okresie przypadającym na lata pomiędzy Euromajdanem a wyborami parlamentarnymi w 2019 roku. Postulaty partyjne zostały przedstawione po dokonaniu ikolejnej ich rekalsyfikacji, tym razem na partie wspierające ideę Majdanu i europejski wybór w polityce zagranicznej – Partia „Koalicja Petra Poroszenki”/Partia Polityczna „Europejska Solidarność”, Partia Polityczna „Front Ludowy”, Zjednoczenie „Samopomoc”, Radykalna Partia Ołeha Laszki, Ogólnoukraińskie Zjednoczenie „Ojczyzna”, Partia Polityczna „Głos” oraz formacje współpracujące z obozem władzy prezydenta Janukowycza: Partia Regionów, Partia Polityczna „Koalicja Opozycyjna”, Partia Serhija Tihipki „Silna Ukraina”, Komunistyczna Partia Ukrainy, Partia Polityczna „Platforma Opozycyjna – Na Rzecz Życia”. Analizie zostały poddane także priorytety z zakresu polityki zagranicznej Partii Politycznej „Sługa Narodu”, która zwyciężyła w rywalizacji parlamentarnej w 2019 r. U sposób udany zaprezentowano ewolucję jej oblicza programowego, z początkowego centryzmu w kierunku postulatów prozachodnich i promajdanowych.

Monografię kończy niezbyt obszerne (ss. 354-359) *Zakończenie*, które jest podsumowaniem wniosków płynących z poszczególnych części monografii. Podkreślono w nim zachodzącą po 2014 r. prozachodnią ewolucję ukraińskiego społeczeństwa, która znajdowała wyraz w kolejnych elekcjach. Zabrakło mi natomiast w tej części zbiorczego odwołania do postawionych na początku celu badań i hipotez badawczych. Zabieg taki umożliwiłby czytelnikowi holistyczną ocenę założeń i stopnia realizacji zaprojektowanego zadania badawczego. W tej części przydałoby się także określenie propozycji możliwych, przyszłych kierunków badań z obszaru ukraińskich partii politycznych i systemu partyjnego.

Jako główny walor ocenianej monografii, będący niewątpliwie również ważnym wkładem Pana dra Pawła Pietnoczki w naukę, wskazać chcę autorskie ujęcie problematyki ukraińskiego systemu partyjnego w kontekście postulatów partii politycznych dotyczących polityki zagranicznej. Zaproponowana koncepcja badawcza stanowi wartościowy wkład w naukę, oferując spójne podejście

do analizy ukraińskiego systemu partyjnego, które pozwala na dogłębne zrozumienie problemu badawczego. Habilitant założył trzy okresy, które stanowią ramy czasowe dla analizy ewolucji ukraińskiego systemu partyjnego. Struktura taka pozwala na klarowne uchwycenie zmian i przemian w systemie partyjnym Ukrainy, co stanowi istotny wkład w literaturę naukową dotyczącą tego obszaru. Przyjęta periodyzacja ewolucji ukraińskiego systemu partyjnego jest skutecznym narzędziem analitycznym. Dzięki podziałowi na okresy, czytelnicy mogą dokładniej prześledzić procesy polityczne, identyfikując kluczowe momenty i zmiany strukturalne w ukraińskim życiu politycznym. Ponadto, taka systematyzacja pozwala na porównywanie różnych etapów rozwoju systemu partyjnego oraz analizowanie czynników wpływających na jego kształtowanie się. Przyjęta periodyzacja ewolucji ukraińskiego systemu partyjnego stanowi solidną podstawę do analizy zmian, uwzględniających różnorodność kontekstów historycznych i społeczno-politycznych, co pozwala na bardziej holistyczne spojrzenie na dynamikę systemu partyjnego. Postawy partii politycznych w poszczególnych okresach są kluczowym elementem analizy, ponieważ odzwierciedlają one główne tendencje i strategię polityki zagranicznej w ukraińskiej polityce. Spójność między periodyzacją a postawami partii politycznych stanowi istotny wkład w badania nad ukraińskim systemem partyjnym. Jednocześnie wydaje mi się ważnym, aby kontynuować badania w tym obszarze, uwzględniając różnorodność perspektyw i kontekstów analizy.

3. Ocena w zakresie pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz aktywności organizacyjnej.

Zainteresowania badawcze wnioskodawcy są związane z procesami społeczno-politycznymi zachodzącymi w Ukrainie w okresie niepodległości. Przedmiotem badań stawały się partie polityczne i system partyjny Ukrainy, system wyborczy, pozycja ustrojowa prezydenta, instytucja referendum krajowego, sytuacja językowa i narodowościowa oraz dążenia eurointegracyjne Ukrainy. Habilitant wykazuje się istotną aktywnością związaną z nawiązywaniem i rozwojem współpracy naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej z polskimi i zagranicznymi ośrodkami naukowymi i naukowo-dydaktycznymi. Co naturalne, w pierwszej kolejności wymienić można wiodące ośrodki naukowo-dydaktyczne oraz badawcze w Ukrainie, w tym Katedrę Politologii

Uniwersytetu Narodowego „Akademia Kijowsko-Mohylańska” w Kijowie, Instytut Państwa i Prawa im. W. M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy oraz Instytut Badań Politycznych i Etnonarodowych im. I. F. Kurasa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy. W przypadku polskich jednostek naukowo-dydaktycznych można wskazać m.in. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytet Szczeciński.

Po otrzymaniu stopnia doktora Pan Paweł Pietnoczka uczestniczył z wygłoszonymi referatami na 38 kongresach, konferencjach i seminariach naukowych, z których 11 miało charakter krajowy, zaś 27 międzynarodowy (w tym 12 zagranicznych) m.in. na Polsko-Ukraińskich Forach Naukowych organizowanych przez Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie, oraz Instytut Humanistyki i Nauk Społecznych Państwowego Uniwersytetu „Lwowska Politechnika” (2015, 2016, 2017, 2019, 2021, 2022). Brał udział w konferencjach organizowanych przez m.in. przez Lwowski Regionalny Instytut Administracji Państwowej Narodowej Akademii Administracji Państwowej przy Prezydencie Ukrainy (Lwów-Brzuchowice 2013); Instytut Humanistyki i Nauk Społecznych Państwowego Uniwersytetu „Politechnika Lwowska” (Lwów 2016, 2021); Odeski Narodowy Uniwersytet im. I. I. Mecznikowa (Odessa 2017); Wydział Stosunków Międzynarodowych Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu im. Iwana Franki (Lwów 2018); Krzemieniecką Akademię Humanistyczno-Pedagogiczną im. Tarasa Szewczenki (Krzemieniec 2014, 2019); Instytut Państwa i Prawa im. W.M. Koreckiego Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (Kijów, 2018, 2021, 2023). Habilitant odbył także staże zagraniczne, m.in. w Katedrze Politologii Uniwersytetu Narodowego „Akademia Kijowsko- Mohylańska” (dwukrotnie w latach 2014 i 2018) i Instytucie Badań Politycznych i Etnonarodowych im. I. F. Kurasa Narodowej Akademii Nauk Ukrainy (2021). Za swoją działalność czterokrotnie otrzymał nagrodę indywidualną Rektora Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego w Olsztynie, za osiągnięcia w dziedzinie organizacyjnej (2015, 2017 i 2022) oraz za osiągnięcia w dziedzinie dydaktycznej (2019); Otrzymał również wyróżnienie przyznane przez Radę Uczelnianą Samorządu Studenckiego w Plebiscycie „Belfer 2012” organizowanym na Uniwersytecie Warmińsko - Mazurskim w Olsztynie.

Silną społecznie pozycję habilitanta podkreśla pięciokrotne uczestnictwo w misjach obserwacyjnych wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Ukrainie w charakterze obserwatora międzynarodowego – podczas wyborów prezydenckich w 2004 r. (dwukrotnie – podczas pierwszej i

powtórzonej drugiej tury wyborów), przedterminowych wyborów parlamentarnych w 2007 r., wyborów parlamentarnych w 2012 r. oraz wyborów prezydenckich w 2019 roku.

4. Konkluzja

Po zapoznaniu się z otrzymanymi materiałami stwierdzam, że przedstawiona monografia pod tytułem: *Ukraińskie partie polityczne wobec polityki zagranicznej Ukrainy (1991– 2019)*”, Wydawnictwo Naukowe FNCE, Poznań 2023, ss. 406., przedłożona przez Pana dra Pawła Pietnoczkę jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2021, poz. 478 z późn. zm.) wnosi oczekiwany wkład w rozwój nauki, w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauk o polityce i administracji, a tym samym spełnia wymagania stawiane przez przepisy prawa. Tym samym, jednoznacznie opowiadam się za przyznaniem Wnioskodawcy stopnia naukowego doktora habilitowanego.

W. Wojtasik

Waldemar Wojtasik

